

اقتصادی که مولد سرفت است

کامبیز نوروزی

حقوق دان

رشد ۶۰۰ درصدی جرم سرفت در ایران زنگ خطری است که مدت‌هاست به صدا درآمده و کسی نمی‌خواهد بشنود. روند افزایش انواع جرائم در ایران بر اثر بی‌توجهی نظام قانون‌گذاری و نظام برنامه‌ریزی بسیار نگران‌کننده است. آمار جرائم مالی، به‌ویژه سرفت از بهترین شاخص‌ها برای فهم میزان جرم‌زایی جامعه است. سرفت، واکنش ارادی ناپهنجار فرد است به اوضاع اقتصادی جامعه، شکاف طبقاتی، تبعیض، دشواری تأمین نیازهای اولیه زندگی، ناکارآمدی و عقب‌ماندگی نظام مبارزه با بزه. فقدان سیاست کفبری در راستای برنامه‌ریزی ضد جرم در سراسر برنامه‌های عمرانی و آموزشی و اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی، گسیختگی نظام‌های هنجاری و اخلاقی، وجود فساد در اقشار فوقانی قدرت، گستردگی احساس نبود امنیت اقتصادی و… . جرم سرفت بهتر از دیگر جرائم وضعیت جرم‌خیز جامعه را نشان می‌دهد، زیرا این جرم برخلاف جرائمی مانند نزاع یا قتل عمد یک جرم مطلقا ارادی است که با برنامه‌ریزی و قصد و آگاهی قبلی رخ می‌دهد. در مقام مقایسه، بسیاری از موارد جرم قتل بدون برنامه‌ریزی قبلی و بر اثر نوعی عصبانیت‌های شدید یا حادثه‌ای ناتواسته روی می‌دهد. آمارهایی که خواهیم دید، حاکی از این است که نرخ رشد جرم سرفت در ایران به شکل حیرت‌آور و بسیار نگران‌کننده در حال افزایش مستمر است. این آمارها رابطه جرم سرفت با نرخ تورم، به‌عنوان یکی از عوامل مهم مؤثر بر این جرم را نشان می‌دهد و به‌وضوح مشخص می‌کند که جرم سرفت در برابر کاهش و افزایش نرخ تورم واکنش مستقیم نشان می‌دهد. همه می‌دانند که نرخ تورم از عوامل مهم کاهش ارزش پول، ابهام در پیش‌بینی وضعیت اقتصادی، افزایش مداوم قیمت‌ها بوده و روزبه‌روز مردم را فقیرتر و زندگی معمولی را سخت‌تر می‌کند. در سال ۱۳۸۵ جمعیت ایران ۷۰میلیون و ۵۰۰ هزار نفر است. در همین سال تعداد سرفت‌های ثبت‌شده ۱۵۶هزارو ۶۲۷ مورد است. از این تعداد ۱۳۰هزارو ۴۹۵ سارق دستگیر شده‌اند. نرخ تورم در این سال ۱۱٫۹ درصد است. در همین سال تعداد سرفت‌ها معادل دو درصد کل جمعیت است و بیش از ۸۰ درصد تعداد سرفت‌ها، سارقان دستگیر شده‌اند. در سال ۱۴۰۲ جمعیت ایران ۸۶ میلیون نفر برآورد شده است. در این سال آمار سرفت‌های گزارش شده ۹۳۹هزارو ۱۹۵ مورد است. از این تعداد سرفت ۳۶۰هزارو ۱۵۸ سارق دستگیر شده‌اند. در سال ۱۴۰۲ نرخ تورم ۴۰٫۷ درصد است. در همین سال تعداد سرفت‌ها معادل ۱٫۱ درصد کل جمعیت کشور است و فقط ۳۸ درصد تعداد سرفت‌ها سارقان دستگیر شده‌اند. مقایسه وضعیت سرفت در سال ۱۳۸۵ و ۱۴۰۲ نتایج مهمی را نشان می‌دهد. درحالی‌که در این دوره جمعیت کشور حدود ۲۱ درصد افزایش یافته است، آمار سرفت ۶۰۰ درصد رشد داشته است. در سال ۸۵ معادل دو دهم درصد جمعیت کشور سرفت رخ داده است، اما در سال ۱۴۰۲ تعداد سرفت‌ها معادل ۱٫۱ درصد جمعیت کشور است؛ یعنی در طول این مدت نسبت سرفت به کل جمعیت، پنج برابر شده است. در سال ۱۳۸۵ معادل حدود ۸۰ درصد سرفت‌ها، سارقان دستگیر شده‌اند. در سال ۱۴۰۲ تعداد سارقان دستگیرشده به نسبت تعداد سرفت‌ها به ۳۸ درصد کاهش یافته است. این کاهش احتمالا به دلیل این است که هر سارق بیش از یک سرفت انجام داده است؛ یعنی سرفت حرفه‌ای‌تر شده است. تعداد کسانی که برای اولین بار مباردت به سرفت کرده‌اند، افزایش یافته یا کشف و تعقیب و دستگیری سارقان کاهش داشته است. درحال‌حاضر اطلاعاتی که بتواند سهم هریک از سه دلیل را تعیین کند، در دست نیست؛ بنابراین هر سه عامل را می‌توانیم در کاهش میزان دستگیری سارقان نسبت به کل سرفت‌های سال ۱۴۰۲ مؤثر بدانیم.نکته مهم این است که آنچه دیدیم، ناشی از یک اتفاق استثنائی نیست، بلکه روندی است که مستمرا ادامه داشته است.جدول پیش‌رو نشان می‌دهد که چگونه همواره با کاهش و افزایش نرخ تورم آمار سرفت نیز کاهش و افزایش داشته است. آن‌گونه که اقتصاددانان می‌گویند، تورم عارضه‌ای تک‌عاملی نیست و ناشی از مجموعه‌ای از سیاست‌ها و برنامه‌های پولی و مالی و اقتصادی و سیاسی است؛ بنابراین واکنش مجرمانه به شکل سرفت به کاهش و افزایش نرخ تورم را باید واکنشی ناهنجار به مجموعه‌ای از سیاست‌ها و برنامه‌های غلط دانست که به تورم انجامیده و در کنار دیگر عوامل انگیزه‌ها و زمینه‌های ارتکاب جرم سرفت، اعم از سرفت‌های کلان و بزرگ یا سرفت‌های خرد و کوچک را در اقشاری از جامعه تولید می‌کند.

ادامه در صفحه ۵

چهارشنبه ۱۶ مهر ۱۴۰۴
۱۵ ربیع‌الثانی ۱۴۴۷
۸ اکتبر ۲۰۲۵
سال بیست و دوم
شماره ۵۲۲۳
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

دشواری نظریه‌پردازی در ایران به روایت مقصود فراستخواه، نقی آزاد ارمکی و ابراهیم توفیق

از فقدان تا امکان

الهام عبادتی: نشست «موانع نظریه‌پردازی در ایران» که روز گذشته در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران و در چارچوب ششمین همایش «کنکاش‌های مفهومی و نظری درباره جامعه ایران» برگزار شد، صحنه گفت‌وگویی پرتنش اما پرمایه میان سه جامعه‌شناس برجسته بود؛ دکتر مقصود فراستخواه، دکتر تقی آزاد ارمکی و دکتر ابراهیم توفیق. در این نشست، سه سخنران از سه منظر متفاوت به یکی از کهن‌ترین دغدغه‌های علوم اجتماعی ایران پرداختند: چرا نظریه‌پردازی در ایران دشوار است و چگونه می‌توان از این بن‌بست عبور کرد؟ فراستخواه با طرح ایده «روایت فقدان و امکان»

گزارش تیتربک رادر صفحه ۷ بخوانید

چهار استیضاح، یک پیام سیاسی؛ مجلس در برابر دولت پزشکیان صف می‌کشد

آیا استیضاح‌ها مهندسی سیاسی است؟

صفحه ۲

یادداشت

سرفق

نگاهی به آینده مناسبات ایران و اروپا بعد از بازگشت قطع‌نامه‌های شورای امنیت در گفت‌وگو با علی ماجدی

دیپلماسی بدون تروئیکا

توان موشکی به هیچ عنوان قابل مذاکره نیست

ایران گدازنگو را در صفحه ۲ بخوانید.عکس:سهیل‌ناکی شرق

یادداشت

میان صداقت و مسئولیت؛ فرصتی برای بازسازی اعتماد

افشین حبیب‌زاده

خارج از اراده مستقیم دولت دارند، اما این حقیقت، مسئولیت دولت را رفع نمی‌کند. دولتی که وعده بهبود داده، نمی‌تواند در برابر وضعیتی که نه‌تنها رو به بهبودی ندارد، بلکه در برخی حوزه‌ها شرایط سخت‌تر هم شده، تنها به تکرار این واقعیت‌ها بسنده کند. مسئولیت‌پذیری، یعنی پذیرفتن نقش و جایگاه خود در ساخت قدرت و تلاش برای اثرگذاری با تکیه بر اختیارات قانونی و در شرایط پیچیده حاکم بر فرایندهای تصمیم‌گیری. دکتر پزشکیان در دوران پیش از ریاست‌جمهوری، همواره چهره‌ای صریح، مردمی و مسئول جلوه کرده است. جامعه از او انتظار دارد که همان منش را اکنون نیز ادامه دهد. او باید بایستد، با مردم حرف بزند، واقعیت‌ها را توضیح دهد، اشتباهات را بپذیرد و از مردم فرصتی برای اصلاح و اجرا طلب کند؛ اما نه با کلی‌گویی، بلکه با عدد، سند، زمان‌بندی و تعهد.

گفت‌وگوی ملی، ضرورتی فراتر از سیاست

ما اکنون در شرایطی به سر می‌بریم که ادامه روند کنونی دولت، می‌تواند پیامدهایی بسیار جدی برای همبستگی ملی داشته باشد. سرمایه اجتماعی – یعنی اعتماد، امید، احساس اثربخشی و تعلق – مهم‌ترین پشتوانه هر حکومتی است. اگر این سرمایه تحلیل برود، دیگر سیاست‌گذاری‌های اقتصادی یا حتی دستاوردهای میدانی نیز با استقبال عمومی مواجه نخواهد شد. دولت نیازمند گفت‌وگویی مستقیم با مردم است. گفت‌وگوی که در آن، نه‌تنها از عملکردهای خود دفاع کند، بلکه به انتقادها گوش دهد، از موانع بگوید، مسئولیت بخشی از ناکامی‌ها را بپذیرد و با شفافیت و احترام، از جامعه فرصت بخواند.

ادامه در صفحه ۷

یادداشت

بحران تصمیم در اقتصاد ایران؛ تجربه‌های شکست خورده

اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

دهه‌هاست که بحثی جدی، علمی و منطبق با واقعیت اقتصاد ایران میان کارشناسان صورت گرفته است. سطح مباحث فراتر رفته و همچنان در نوع سیاست ارزی بحث می‌شود، در حالی‌که در شرایط کنونی، اعمال هر دو نوع سیاست—چه تثبیت و چه شاور—می‌تواند منجر به فساد و رانت شود. آنچه مهم است، ارائه یک بسته سیاستی جامع و شفاف است.

بسته سیاستی ریاست بانک مرکزی چیست؟ در برابر خروج سرمایه در شرایط کنونی، چه سیاست کارآمدی اتخاذ خواهد شد؟ چگونه می‌خواهد مانع از فساد و رانت شود؟ فرایند تخصیص ارز را چگونه تعریف کرده است که به فساد نینجامد؟ برای اطمینان از اصابت بارانه‌های ارزی به اهداف واقعی، آیا کمته‌ای برای بررسی نحوه تخصیص ارز، تطبیق راستی‌آزمایی ارز تخصیصی با واردات و سپس بازار مصرف تشکیل شده است؟

همچنین، طرفداران سیاست تک‌نرخی ارز، با توجه به تجربه آزادسازی نرخ ارز در دهه ۱۳۷۰ و پیامدهای تورمی آن—که در نهایت به تثبیت نرخ در سطحی بالاتر انجامید—و با درنظرگرفتن ساختار رانتی و انحصاری بازار، باید پاسخ دهند که چگونه می‌خواهند از فساد و رانت انحصارگران بکاهند؟

رونمایی از برنامه راهبردی فدراسیون کشتی با حضور معاون رئیس‌جمهور و وزیر ورزش

دنیا مالی: کشتی در کشور پیشرو است

۹ —

برگزیده‌ها

۴ سال پس از مناظره‌های انتخاباتی و وعده عبور از بی‌عرضگی و بی‌غیرتی در مدیریت کشور

زاکانی در آزمون «۹۵ درصد»

۶ —

گزارش میدانی «شرق» از ۱۰ منطقه جنگ‌زده تهران ۱۱۸ روز پس از حملات اسرائیل

ویرانه‌های شهر

۸ —

واشنگتن پس از قطع گفت‌وگوها با کاراکاس به طرح‌های نظامی تازه روی آورد

پایان دیپلماسی آغاز بحران

۵ —

نگاهی به زندگی، اندیشه و فعالیت‌های ایوان کلیما

لزوم احیای اخلاقیات

۱۱ —

توقع بخشی به منابع درآمدی؛ راهکار کاهش آسیب اقتصادی در شرایط فعال‌شدن مکانیسم ماشه

فرصت ویژه صنایع لبنی در شرایط تحریمی

۴ —

برندگان نوبل فیزیک معرفی شدند

۱۲ —

مسعودنامه

پزشکیان و ایزد مهر

صادق زنگنه

واژه مهر اگرچه در فارسی امروز هم‌معنی شده است با واژه‌های دوستی، محبت و نیز خورشید، اما در فارسی باستان مفهومی فراتر دارد. ریشه مهر در اوستایی «میترا Mitra» است و در سانسکریت «میترا Mitra». این واژه از اسم عام mitra به معنای «قرارداد/پیمان» و با دلالت‌های «عهد، میثاق، اتحاد، وعده» گرفته شده است. ایزد مهر نیز تشخص‌یافته مفهوم «پیمان» است. برخلاف برداشت امروزی، مهر (میترا) ایزدی مذکر است. او که نگهبان پیمان و داور راستی و دروغ است، دارای صفاتی مانند: همیشه بیدار، دیده‌بان بر بلندی‌ها، فریب‌ناپذیر، حامی وفاداران و کفیزدهنده پیمان‌شکنان است. در کیش نیاکان ما، روز شانزدهم مهر ماه، به این ایزد تعلق داشت و شانزدهم ماه مهر، روز ویژه‌ای بود که در ستایش و نگاهبانی عهد و پیمان، جشن مهرگان برگزار می‌شود. امروز عموما مهرگان را در روز دهم ماه مهر گرامی می‌دارند. ستون مسعودنامه این هفته که وفای به عهد را به رئیس‌جمهور یادآوری می‌کند، نقبی است به حکمت نیاکان ایران‌زمین و با استناد به اوستا از وفای به عهد می‌گوید و عواقب پیمان‌شکنی، اهورامزدا در مهرشبت، کرده اول، بند ۲ خطاب به زردشت می‌گوید:

«ای سپیتنام!

«مهر دروج» (پیمان‌شکن) گناهکار، سراسر کشور را ویران کند. او همچون یکصد تن آلوده به گناه «کیدَ» (جادوگری) و کشنده آشون مُرد (مرد پرهیزکار) است. مبادا که پیمان‌شکنی؛ نه آن [پیمان] که با یک «دُرُوند» (نایاک) بسته‌ای و نه آن [پیمان] که با یک آشُون (پرهیزکار) بسته‌ای. چون [پیمان] با هر دو درست است؛ خواه با دروند (دروغ‌پرست)، خواه با آشُون (پرهیزکار)». این بند از اوستا، زنهار می‌دارد از پیمان‌شکنی که خطایی است مَهَلک که می‌تواند به ویرانی منجر شود. عهد و پیمان چنان مقدس است که حتی اگر با دشمن نیز بستی، باید آن را رعایت کنی.

ادامه در صفحه ۵